

W. Weiss, Renia w kapeluszu, 1912, olej

„Piękno do mnie przyszło...”
malarstwo Wojciecha Weissa

5 czerwiec - 10 wrzesień

Wystawa w Muzeum Karkonoskim w Jeleniej Górze
Instytucji Kultury Samorządu Województwa Dolnośląskiego

W. Weiss, *Reni z ceglastym szalem*, 1909, ol.pl.

Wojciech Weiss (1875 – 1950) – wybitny malarz i grafik, uczeń, profesor i rektor krakowskiej Akademii Sztuk Pięknych w Krakowie. Urodzony na emigracji w Rumunii, przeniósł się do Krakowa i z miastem tym związał całe swoje życie. Jeden z największych artystów wyrastających z okresu Młodej Polski, którego twórczość przerosła się z czasem w nasycony światłem i barwami koloryzm.

Biały okres w malarstwie Wojciecha Weissa (ok. 1905 – 1912), nastąpił bezpośrednio po epoce młodopolskiej, intensywnie nasyconej dekadentyzmem i katastrofizmami przełomu stuleci. W ciągu niespełna paru lat nastąpiło u artysty zdecydowane odejście od modernistycznego symbolizmu ku hedonistycznej filozofii natury, zaś w samej technice malarskiej - ku nowoczesnej autonomizacji barwnej materii płótna. W białym okresie rodzi się Weiss kolorysta. Jego zdecydowane odejście od młodopolskiej nastrojowości wiąże się nierozdzielnie z fascynacją plenerem kalwaryjskim rozciągającym się wokół domu

zakupionego przez rodziców artysty w 1904 roku. Wiąże się również z powrotem w krąg najbliższej rodziny, oraz pojawieniem się w jego życiu - Reni (Aneri Ireny Weissowej), która stała się jego najwdzięczniejszym modelem i mużką dla rodzącej się nowej sztuki. Towarzyszące mu wcześniej niepokoje związane z okresem dojrzewania, oscylowanie wokół krańców – narodzin i śmierci, teraz wypełnia refleksyjna kontemplacja skromnego i prostego rytuału codzienności oraz estetyczne delectatione się powolną zmiennością światła i barw w otaczającej go naturze. Dom, jego zamknięte wnętrze, zaczyna być odbierane przez artystę jako przestrzeń intymna i nienaruszalna. W ciszy wieczoru zasiadają przy stole jego rodzice. Portretuje ich w złotawym blasku światła lampy naftowej, której odbicia błaskają się w szybach okien i mebli. W dzień bujna roślinność ogrodu zostaje jakby zaproszona do uczestnictwa w misterium domowego ogniska. Szeroko otwarte okna pozwalają rozkładać się we wnętrzu promieniom słonecznym. Doniczkowe kwiaty wystawione na parapety rywalizują swoją barwą z błękitem nieba, żona artysty w tęsknocie za ciepłem dnia siada na oknie, rodzice wypoczywają pod białą ścianą domu. Tematem obrazów staje się każdy niemal element tej całości, pnie starych jabłoni, oplatające się wokół ganku caprifolium, pędy winorośli, rosące na grządce kępy pierwiosneków. Światło słoneczne zawsze intensywne powoduje, iż obrazy stają się nienaturalnie jasne, komponent bieli jest czytelny szczególnie w studiach plenerowych. Biały okres bierze swoją nazwę od tego właśnie szczególnego zjawiska interpretacji światła w obrazie.

Twórczość Aneri Irenej Weissowej (1888 – 1981) rozkwitła u boku wielkiego malarza, jej męża Wojciecha Weissa. Obejmowała przede wszystkim pejzaż i martwą naturę, ale również portret i intymne sceny z wnętrza. W późniejszym okresie artystka zajmowała się również mozaiką.

Urodziła się w Łodzi, jako jedna z czwórki dzieci Wiktora i Balbiny Silberbergów. W 1906 wyjeżdża do Warszawy by podjąć studia w warszawskiej Szkole Sztuk Pięknych. Jej profesorami byli: Konrad Krzyżanowski, Karol Tichy i Xawery Dunikowski, wywarli oni silny, choć krótkotrwały wpływ na jej kształtującą się drogę artystyczną. Irena maluje wówczas liczne portrety wyłaniające się z mrocznego tła, zjawiskowe i amorficzne, które były wyrazem schyłkowego klimatu epoki, który w Warszawie był pogłębiony dzięki publicystycznej działalności Stanisława Przybyszewskiego i Zenona Miriama Przesmyckiego. Na przełomie 1906/7 wyjeżdża do Monachium, gdzie zapisuje się do pracowni węgierskiego profesora malarstwa Szymona Hollosy'ego. W 1907 przyjeżdża do Krakowa i rozpoczyna naukę na kursach prowadzonych przez Weissa przy ul. Kanoniczej. Tam Irena uczy się nowej wnikliwej obserwacji życia oraz wrażliwości na światło i kolor. Rodzi się również ich wzajemne uczucie, które połączy ich więzami małżeństwa w 1908.

W 1913 wyjeżdża do Wenecji, gdzie powstają jej najlepsze pejzaże wędrowne oddające całą ulotność atmosfery tego miasta. Od 1925, niemal każde lato spędza u siostry Marie Sperling na Lazurowym Wybrzeżu w Nicei. Maluje również w Villefranche i w Monte Carlo. Paleta kolorystyczna jej obrazów ulega znacznemu wzbogaceniu. Pojawiają się motywy z wybrzeżem morskim, winnice porprzerywane intensywną czerwienią ziemi, palmy i kryjące się w ich cieniu domy o białych ścianach.

Bierze udział w licznych wystawach posługując się, dla uniknięcia porównań ze sztuką męża, pseudonimem Aneri będącym anagramem jej imienia. Do końca swego długiego życia pozostaje aktywna malując przede wszystkim pejzaże kalwaryjskie i bukiety kwiatów.

Aneri, *Wnętrze*, 1921, ol.tekt.

W. Weiss, Autoportret z pedzłami, 1905, ol. pl.

Wystawa „Piękno do mnie przyszło...” prezentuje malarstwo Wojciecha Weissa pochodzące z tzw. białego okresu tj. z lat 1905 – 1912, kiedy to porzucił młodopolskie, dekadencjne nastroje, wkraczając w nową epokę swojej twórczości. Jest ona dedykowana jego uczennicy i żonie Reni, którą poślubił w 1908 roku. Pokazujemy zatem również wybór prac malarskich Ireny Weissowej, która sygnowała swoje prace anagramem imienia Aneri, od okresu jej nauki, aż po późne lata życia.

Weiss tworzy wówczas głównie w swojej pracowni położonej u stóp Wawelu w Krakowie oraz w domu swoich rodziców w Kalwarii Zebrzydowskiej. Zgromadzone na wystawie obrazy stanowią jakby intymny pamiętnik artysty. Malowane szybkimi, zdecydowanymi pociągnięciami pędzla, notują nawet najbardziej przelotne wrażenia z otaczającego artystę świata.

Interesują go wówczas motywy najbliższe i najprostsze, dom rodzinny, wnętrze pracowni, portrety ojca, matki, żony, rośliny a przede wszystkim kwiaty. Postacie najbliższych malowane są w złotawym świetle lampy naftowej, w szybach okien igrają bogate refleksy. Poprzez otwarte okno, wpada do wnętrza południowe słońce, natura przesycona światłem rozrzuca się do białości.

Wystawa zorganizowana została przez Muzeum Pałac w Wilanowie w 2007. Ciesząc się

W. Weiss malujący w ogrodzie w Kalwarii, ok. 1910

W jadalni domu artysty w Kalwarii, ok. 1907

wielkim zainteresowaniem gościła i będzie gościć w wielu muzeach polskich. W ekspozycji bierze udział blisko 100 dzieł obojga artystów pochodzących przede wszystkim ze zbiorów prywatnych objętych opieką Fundacji Muzeum Wojciecha Weissa i pokazywanych publiczności po raz pierwszy od dziesięcioleci. Przestrzeń ekspozycyjna wzbogacona jest również unikatowym zestawem zdjęć archiwalnych. Obu częściom wystawy towarzyszą katalogi autorstwa wnuczki artystów, bardzo osobiste i refleksyjne, gdzie reprodukcje obrazów przeplatają się z fotografiami rodzinnymi, a Kraków i Kalwaria sprzed 100 lat, stają się bliską nam rzeczywistością.

Zofia Nowina-Konopka Weiss

090000 2289
 Jelenia Góra
 PECC
 Jelenia Góra
 FUNDACJA
 MUZEUM PAŁAC W WILANOWIE
 MUZEUM WOJCIECHA WEISSA
 SIMET SA
 Dzieciotowski Sp. z o.o. autoryzowany koncesjoner
 DOLINA PAŁACÓW I OGRODÓW
 Fundacja Doliny Pałaców i Ogrodów Kotliny Jeleniogórskiej